

15 Maj 2024 r.

Warszawa

Dr hab. Galia Chimiak, prof. IFiS PAN

Instytut Filozofii i Socjologii PAN

RECENZJA

Dorobku naukowego dr Joanny Podgórskiej-Rykały

Ze szczególnym uwzględnieniem publikacji wchodzącej w skład osiągnięcia naukowego *Deliberative Democracy, Public Policy, and Local Government*, 2024, Routledge/Taylor & Francis Group

W związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji realizowanym w Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu

Droga zawodowa i sylwetka naukowa Habilitantki

Habilitantka zajmuje się tematyką związaną z samorządem terytorialnym od początku swojej kariery naukowej. Wynika to m.in. z wybranej przez dr Podgórską-Rykałą specjalności samorządowej w trakcie jednolitych studiów magisterskich z politologii. Jej obroniona z wyróżnieniem praca magisterska dotyczyła udziału kobiet w wyborach samorządowych w 2010 r. w 4 miastach Zagłębia Dąbrowskiego. Habilitantka jest absolwentką prawa. Jej praca doktorska z politologii „Realizacja zasady równości płci w polityce władz polskich gmin”, została obroniona na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w 2015 r.

Habilitantka wykazuje się ciągłym dążeniem do podniesienia swoich kwalifikacji i kompetencji o czym świadczy ukończenie także studiów licencjackich z administracji, kwalifikacyjnego kursu pedagogicznego oraz studiów podyplomowych z zarządzania zasobami ludzkimi w administracji publicznej. Merytoryczność pracy Habilitantki została wielokrotnie dostrzeżona oraz wynagrodzona

stypendiami, nagrodami oraz wyróżnieniami. Jej starania zdobywania nowych umiejętności skutkowały m.in. odbyciem stażu w Parlamencie Europejskim w Brukseli, stażu dydaktycznego w trakcie studiów doktoranckich oraz praktyki w Urzędzie Marszałkowskim w Katowicach.

Habilitationka na początku kariery naukowej zarówno uczęszczała na studia doktoranckie, jak i pracowała na pełnym etacie w sektorze organizacji pozarządowych. Z kilkoma uczelniami wyższymi nawiązała współpracę jako nauczycielka akademicka. Wspólny mianownik działalności naukowej Joanny Podgórskiej-Rykały, jak i jej praca z ramienia organizacji pozarządowych to badanie funkcjonowania i współpracy z samorządem terytorialnym na rzecz partycypacji społecznej i wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Niewątpliwie możliwość stosowania obserwacji uczestniczącej w trakcie współpracy z samorządem z ramienia organizacji pozarządowych to atut naukowcy, który pozwolił jej nie tylko lepiej rozumieć badane zjawiska, ale także nawiązać kontakty niezbędne do dalszej pracy naukowej.

I. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako najistotniejsze osiągnięcie dla dorobku naukowego Habilitationka zgłosiła monografię autorską *Deliberative Democracy, Public Policy, and Local Government*, wydaną przez *Routledge/Taylor & Francis Group* w 2024 r. w ramach serii wydawniczej *Public Administration and Public Policy*. Książka ta – jak wskazuje sam tytuł – poświęcona koncepcji demokracji deliberatywnej w polityce samorządów na przykładzie tzw. mini-publik. Przeprowadzone badanie empiryczne dotyczyło analizy wszystkich 9 paneli obywatelskich, które odbyły się w okresie 2016-2021 r. w 7 dużych miastach w Polsce. Monografia ta ma na celu uzupełnienie badania nad demokracją deliberatywną poprzez dostarczenie „dowodów z krajów Europy Środkowo-Wschodniej”. Mimo tego deklarowanego zamiaru oraz faktu, że badania przeprowadzono w Polsce, Autorka stwierdza że „*the book is not about Poland, it is not about Polish local government, nor is it about Polish CAs. Instead, it is about the decision-making processes by which public policies are shaped*” (str.29). O ile niewątpliwie wyniki przeprowadzonego badania przyczyniają się do rozwoju studiów nad demokracją deliberatywną, trudno pogodzić zamiar zaprezentowania uniwersalnych wniosków na przykładzie 9 studiów przypadku w konkretnym kraju. Poza tym, na str. 33 sama Autorka stwierdza, że: „*The reliance in the empirical section only on evidence from Polish cities imposes limitations on the interpretation of the results and broader generalization of the observed phenomena*”.

Książka składa się z przedmowy, podziękowania, wstępem, 6 rozdziałów, ostatni z których stanowi zarazem podsumowanie wyników badań empirycznych oraz indeks. We **wstępie** Autorka zaznacza obszar badawczy oraz pokrótce opisuje zawartość poszczególnych rozdziałów w monografii. Zastanawia zakwalifikowanie organizacji pozarządowych jako podmiotów potężnych („powerful”) (str.3). Przede wszystkim jednak zwraca uwagę brak – czy też zaniechanie – refleksji odnośnie procesów zagrażających demokracji i praworządności w Polsce, o których więcej napiszę poniżej. Nie odnoszenie się do skutków odgórnego polaryzacji¹ oraz autokratyzacji² jakiej doświadczyła Polska w okresie 2015 – 2023 r. zaowocowały symetrycznymi stwierdzeń takich, jak „a narrow group of political elites are causing citizens to move away from democracy” (str.5). Nawet gdy zacytowano respondenta, który zauważył, że polaryzacja w Polsce wzrosła w trakcie ostatnich 4 lat (str.78-79), zabrakło głębszą refleksję Autorki odnośnie wpływu polaryzacji społecznej na szansę przeprowadzenia DMP.

W **pierwszym rozdziale** Autorka uzasadnia wybór podejścia badawczego (jakościowo -interpretacyjne) oraz narzędzia wywiadu pogłębionego. Choć na str.29 Autorka stwierdza, że przeprowadziła 22 wywiady (“I conducted 22 primary interviews”), na str. 32 dowiadujemy się że realizacja tych wywiadów zostało podzleczone firmie BBS-E i to p. Wiesław Zajęc przeprowadził te wywiady.

Być może chodziło o „epistemological interpretativism”, gdy napisano „The qualitative methods I choose in this book are combined with interpretivism epistemology” (str.11). O ile trudno nie zgodzić się z zamiarem ustalenia jak „deliberatywne mini-publiki” (DMP) mogą wesprzeć proces decyzyjny instytucji reprezentatywnych (str.11), warto byłoby też umówić niezamierzone (w tym negatywnych) skutków stosowania DMP oraz potencjalny wpływ podmiotów społecznych z kategorii „uncivil”³ w DMP. Zaskakuje wtrącenie w postaci szczegółowego omówienia publicystycznej książki autorstwa Andrzeja Andrysiaka (na przestrzeni 3 stron w książce) w rozdziale monografii, która z założenia jest nauką. O ile wykorzystania także opracowań publicystycznych może uzupełniać prowadzoną analizę, niespotykane jest tak szczegółowe przytaczanie jednej pozycji publicystycznej. Kwestia

¹ Dorota Pietrzyk-Reeves. 2023. “New Trends in Civic Activism in Central and Eastern Europe,” *Studia Politologiczne* 70, 9-32; István Benczes i Joanna Orzechowska-Wacławska. 2024. “Governing the Economy Under Populist Rule: The Cases of Hungary and Poland.” *Problems of Post-Communism*.

² Nazifa Alizada, Rowan Cole, Lisa Gastaldi, Sandra Grahm, Sebastian Hellmeier, Palina Kolvani, Jean Lachapelle, Anna Lührmann, Seraphine F. Maerz, Shreeya Pillai. 2021. *Autocratization Turns Viral. Democracy Report 2021*. University of Gothenburg V-Dem Institute

³ Michael Bernhard. 2020. “What do we know about civil society and regime change thirty years after 1989?” *East European Politics*, 36(3): 341–62. Jocelyn Viterna, Emily Clough i Killian Clarke. 2015. “Reclaiming the “Third Sector” from “Civil Society”: A New Agenda for Development Studies.” *Sociology of Development* (2015) 1 (1): 173–207.;

autocenzury, jeśli chodzi o brak wymienienia partii politycznych, które doprowadziły w Polsce czy na Węgrzech do „recentralizacji” (str.27) zostanie umówiona później.

Interesujące jest, że prawie wszystkie badane DMPs dotyczyły kwestie związane z ekologią, np. czystego powietrza, transformacji energetycznej. Kwestia wyboru tematów jest uzasadniona biorąc pod uwagę koncepcję mądrości wynikającej z doświadczenia uczestników DMP jako mieszkańcy miejscowości których DMP dotyczyły („*wisdom of place*” (Mill 2010), str.41). Gdyby zorganizować DMP np. na temat wsparcia matek małych dzieci w podejmowaniu pracy zarobkowej czy przeciwdziałaniu mobbingowi w miejscu pracy, tak uniwersalne tematy nie byłyby związane z miejscem zamieszkania. Znane są też przykłady wykorzystania „mini-publik” w celu oddelegowania odpowiedzialności za podjęcie decyzji do ciała „poza-parlamentarnego”⁴. Świadczy to o instrumentalnym traktowaniu narzędzia CA/DMP – o czym Autorka pisze na str.78-79 rozdziału drugiego.

W **drugim rozdziale** Autorka rozważa podstawy elitarniej koncepcji demokracji przedstawicielskiej. W kontekście omówienia roli elit zabrakło mi odniesienie się do występowania zjawiska odgórnie inicjowanej przez państwo próby wymiany elit („*state-sponsored elite change*”⁵) w trakcie poprzednich rządów (2015-2023) w Polsce. O ile dla studentów politologii cenne może być przeczytać szczegółowo o koncepcji Josepha Schumpetera z lat 40-tych XX w., Robert Michelsa z 1911 roku, Vilfredo Pareto z 1916 r., czy Szkoły Chicagowskiej z lat 20-tych, ten szczegółowy przegląd klasycznej literatury przedmiotu ma mniejszą siłę objaśnienia *obecnie* obserwowanych zjawisk politycznych. Są to: osłabienie demokracji liberalnej skutek ataków wewnętrznych oraz zewnętrznych, odgórnych prób wymiany elity w polityce, mediach publicznych, instytucjach nauki oraz organizacji pozarządowych oraz stosowania SLAPP⁶ – na Węgrzech rządzonych przez *Fidesz* czy w Polsce za czasów rządu Zjednoczonej Prawicy.

⁴ Przykład zorganizowania zgromadzenia obywatelskiego (*Citizens Assembly*) w Irlandii na temat prawa do przerwania ciąży (przed zliberalizowania prawa do przerwania ciąży w 2018 r.) zinterpretowano jako próba uniknięcia politycznej odpowiedzialności za podjęcia decyzji która była niepopularna wśród konserwatywnego elektoratu. Zob. Paul McNamara. 2019. “Vox Populi Or Abdication Of Responsibility?: The Influence Of The Irish Citizens’ Assembly On The Public Discourse Regarding Abortion, 2016–2019”, *The Copernicus Journal of Political Studies*, 131-156

⁵ Elżbieta Korolczuk. 2023. “Challenging civil society elites in Poland: The dynamics and strategies of civil society actors.” *East European Politics and Societies* 37/3, 880–902.

⁶ W 2022 r. Polska razem z Serbią i Włochami została nominowana w konkursie *Koalicji przeciw SLAPP* (Strategiczne pozwy przeciwko partycypacji publicznej) w Europie jako kraj „w którym w latach 2021-2022 zaistniały najbardziej sprzyjające SLAPP warunki”. W 2021-2022 w Polsce i w Chorwacji „najwięcej spraw jest inicjowanych przez polityków” zaś „Na SLAPP w Polsce narażeni są aktywiści, dziennikarze, sygnaliści oraz lokalne watchdogi”. Zob. Marzenna Błaszczuk. 2022. *Polska sprzyja slappom*. Sieć Obywatelska Watchdog Polska. Dostęp <https://siecobywatelska.pl/polska-sprzyja-slappom/>

Pouczająca natomiast jest typologia wątpliwości, jakie wyrazili respondenci odnośnie DMP (str.78-79). Autorka wymienia cztery rodzaje czynników decydujących o tym, dlaczego elity polityczne i społeczne więcej nadziei kładą w demokracji partycypacyjnej aniżeli w demokracji deliberatywnej. Są to wątpliwości natury systemowej, technicznej, jakościowej oraz instrumentalnej. Typologia ta ma wartość nie tylko naukowa, ale także stosowaną, gdyż mogłaby pomóc decydentów o opracowania DMP w przyszłości.

W **trzecim rozdziale** Autorka rozważa przyczyny zjawiska, gdy obywatele deklarują poparcie dla demokratycznego procesu oraz formułują oczekiwania, że musi on być skuteczny. Tak jak w innych rozdziałach, niezrozumiałe jest powoływanie się przede wszystkim na klasyków z odległych czasowo oraz przestrzennie kontekstów społeczno-politycznych przy jednoczesnym pominięciu kluczowych dla zrozumienia funkcjonowania demokracji oraz dialogu w Polsce zjawisk A.D. 2016-2022. I tak, w odniesieniu do „współczesnych polityk publicznych” zacytowano pracę włoskiego autora z 1989 r (str.90). Dalej bardzo szczegółowo omówiono dorobek zwłaszcza Walter’a Lippmann’a z ponad 100 lat temu (1922), Ch.A. Beard’a i J.D. Lewisa z 1932 r., Kennedyego z 1955 r, nie mówiąc o Arystotelesie, a także Leysa z 1958 r., Hallowella z 1973 r., Lindbloma z 1968 r. Całkowicie pominięto współczesne liczne badań w Polsce, a zwłaszcza te dot. wydarzeń mające wpływ na dialog społeczny, tj. odgórna polaryzacja, populizm, próby zawłaszczenia instytucji publicznych, upolitycznienia mediów publicznych w latach 2015-2023. Jest to tym bardziej zastanawiające zważywszy że sami respondenci podnieśli te kwestie, np. cytaty na str. 110 które skomentowano „*From the opinion of respondents, it may be stated with certainty that the political divisions present nationwide translate into local politics*”.

Tak jak w pozostałych rozdziałach, najbardziej cenne jest umówienie wyników wywiadów pogłębionych. Autorka przekonująco argumentuje, że tzw. mini publiki stanowią tylko częściowego rozwiązania dla problemów demokracji (str.119).

Czwarty rozdział poświęcony został przedstawienie dowodów dla argumentu, że istota demokracji powinna być rządzenia poprzez dyskusji. W tym rozdziale uwagę poświęcono książce Giandomenico Majone z 1989 r. Myśl Lipmanna z 1922 r. również uznano za relewantną do omawianych współczesnych zjawisk. O ile trudno nie zgodzić się ze spostrzeżenia Lippmanna, że prawda i informacje to nie to samo, w tym rozdziale – oraz w całej monografii – nie ma mowy o *fake news*, ani o znanych współcześnie metody wojny hybrydowej polegającej na wprowadzeniu do dyskusji publicznej fałszywych informacji czy też wpływu zewnętrznych podmiotów na wyniki wyborów za pomocy takich właśnie strategii. Za czasu Lipmanna, ani nawet pod koniec lat 80tych, gdy G. Majone pisał swoją książkę, media społecznościowe oraz internet nie istniały. Zresztą kwestia mediów społecznościowych

w omawianej książce pojawia się tylko raz, w cytacie respondenta (str.79). Owszem rola masowych środków przekazu została wspomniana, choć znowu jako źródło podano G. Sartori z 1987 r., gdy media społecznościowe nie istniały. W czwartym rozdziale ponownie mamy do czynienia z bardzo szczegółowym umówieniu prac W. Lippmanna z 1922 r., J. Dewey'a z 1910 r czy Bury'ego z 1920 r. Tak samo zabrakło uwzględnienia badań z Polski. Kontekst Polski pojawia się rzecz jasna w cytatach respondentów, którzy stwierdzają m.in. że „*we don't actually have a public debate any more*” albo „*This is in general a peculiarity of Polish democracy, in which the deliberative element of any political dispute involving argumentation probably doesn't exist any more*” (str.140). Cenne natomiast jest przedstawienie kwestii dotyczącej mniejszej niż się spodziewano roli jakie odgrywały ekspertów w badanych DMP.

Rozdział piaty dotyczy demokracji deliberatywnej. Interesujące jest, że choć cytowana w tym rozdziale publikacja M. Canovan'a zatytułowana jest „*Populism as the Ideology of Democracy*”, odwołując się do kontekstu „*recesji demokracji*” napisano o „*ambitious rulers to destroy political competition and block civil society*” (str. 155). Jak mają się ambicje rządzących do tłumienia wolnych mediów, niezależnego społeczeństwa obywatelskiego, opozycji politycznej? Jest to kolejny przykład stosowania autocenzury. Zrozumiałe jest że w pracy naukowej dążymy do narracji obiektywnej. Dążenie to można jednak realizować uwzględniając potwierdzonych wieloma badaniami zjawisk – co do których odwołuję się kilkakrotnie w tej recenzji.

Cenne jest natomiast przedstawienie kwestii stosowania innowacji deliberatywnych, w różnych krajach oraz konkluzji do jakich doszli badacze tych forów, m.in. dot. słabych stron „mini-publik” (str.165). Mimo tych uzasadnionych wątpliwości, Autorka – na podstawie swoich badań – przekonuje że dyskusje w trakcie DMP mogą być merytoryczne. Zaintrygowała mnie interpretacja nieracjonalnego zachowania jednego z uczestników badanych DMP, które to działania zakłopotwały pozostałych uczestników oraz zostało zinterpretowane w świetle „emocji” (str.169). Owe szczegółowo opisane agresywne zachowanie uczestnika DMP wskazuje raczej na problemy natury psychicznej. Obserwacja ta może mieć teoretyczne oraz praktyczne znaczenie, gdyż pokazuje wyzwania stojące przed organizatorów DMP.

Warta poruszenia w kolejnych badaniach jest obserwacja, że w trakcie przeprowadzonych w Polsce DMP przedstawiciele organizacji pozarządowych nieraz byli bardziej elokwentni oraz skuteczniej przekazujący wiedzy aniżeli zaproszeni eksperci. Ten aspekt funkcjonowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w kraju wskazuje na wielorakość kompetencji jakie posiadają pracownicy Trzeciego sektora w Polsce. Również istotne dla praktyków DMP jest konkluzja, że fora deliberatywne są lepiej

dostosowane do rozważania kwestii o naturze moralności oraz wartości, aniżeli w sprawach specjalistycznych oraz kwestii technicznych. Faktem jednak jest, że część z badanych DMP dotyczyła właśnie kwestii wymagających wiedzy technicznej, jak np. jak poradzić sobie ze skutkami powodzi. Autorka przekonująco dowodzi, że „mini-publiki” mogą uzupełniać demokracji reprezentatywnej (str. 184).

Ostatni **szósty rozdział**, stanowiący jednocześnie zakończenie, służy przedstawienia „kluczowych ustaleń” przeprowadzonego badania. Nie jest to podsumowanie, lecz zwięzłe powtórzenie już zaprezentowanych w książce najważniejsze wyniki. Tak jak w pozostałych rozdziałach, uważam że posiłkując się W. Lippmanna z 1922 r. G. Majone z 1993 r. czy Hallowella z 1973 r. w konkluzjach na str. 150 trudno objaśnić dlaczego w Polsce A.D. 2016-2021 było tak jak było.

Podsumowując, jako mocną stroną głównego osiągnięcia należy uznać dostarczenie empirycznych dowodów na przewagę, oraz na wymagające dopracowanie, narzędzia demokracji deliberatywnej. Habilitantka przekonująco dowodzi dlaczego „mini-publiki” stanowią cenne uzupełnienie demokracji reprezentatywnej. Mimo tego, że zbadała przypadków stosowania „mini-publik” w Polsce, nie jest ich bezkrytyczną rzeczniką gdyż dostrzega zarówno mocnych jak i słabszych stron narzędzi demokracji deliberatywnej. Wyniki tego badania empirycznego na pewno pomogą przyszłym organizatorom „mini-publik”. Krytycznie natomiast oceniam systematyczne powoływanie się przede wszystkim na klasyczne koncepcje i opracowania, często powstałe wiek temu, w innym kontekście historycznym, politycznym, społecznym oraz kulturowym, przy tym pomijając kontekst polityczny w Polsce w czasach, gdy przeprowadzono interesujących badaczki zjawiska. Co prawda Habilitantka skupiła się na badaniu kolegialnych organów miast, lecz przyznaje że działalność samorządu „upodabnia się do polityki krajowej”. Habilitantka słusznie zauważa, że „zaczyna brakować miejsca na debatę”, lecz nie wiąże w żaden sposób tą obserwacją sprawowania władzy konkretnego środowiska politycznego. Zatem krytycznie oceniam brak refleksji w książce, jeśli chodzi o wpływ populistycznej formacji rządzącej Polskę od 2015 do 2023 r. na debatę publiczną w kraju oraz na skutki zredukowania forów konsultacyjnych bądź organizowania fasadowych konsultacji społecznych⁷.

O ile Habilitantka stwierdza w autoreferacie, że w książce zastanawia się „dlaczego obecnie przeżywamy recesję demokratyczną”, w samej książce kwestia „*democratic recession*” została wspomniana dwa razy (na pierwszej stronie oraz na str. 155), lecz w odniesieniu do całego świata. Kwestia występowania autorytaryzmu została wymieniona w ogólnikowym stwierdzeniu „*Civil rights*

⁷ Marta Gumkowska, Beata Charycka, Julia Bednarek i Galia Chimiak. 2022. *Efekt mrożący. O kondycji rzecznictwa organizacji pozarządowych*. Warszawa: Stowarzyszenie Klon/Jawor

and freedoms are a bastion of protection for democracy. When those in power try to dismantle it, it should be a signal that they are headed toward authoritarianism” (str.124) oraz w cytacie “discussion can produce results that are beyond the capabilities of authoritarian or technocratic methods of policy-making” (str.127). Jeśli chodzi o populistycznego rządu w Polsce (2015-2023), odnajdujemy zawołowane stwierdzenia typu: „Governments of right-wing populist groups are more politically and electorally successful in Poland” (str.27), „the populist politics dominating the country” (str.28), czy też „typical shortsightedness characterized populist governments” (str.106). Populizm polityczny definiowany jest jako „autokratyczna (re)interpretacja demokracji i reprezentacji”⁸, zaś w 2020 r Polska zajęła pierwsze miejsce w rankingu autorytaryzujących się państw⁹. Zastanawia dlaczego praca o demokracji na podstawie przykładu Polski pomija te fakty, tym bardziej że rząd Zjednoczonej Prawicy zdecydowanie ograniczył możliwości udziału organizacji pozarządowych w konsultacjach społecznych¹⁰. Przeprowadzone badania naukowe dowodzą, że „cofanie się” demokracji (*democratic backsliding*) negatywnie wpłynęło na funkcjonowanie organizacji rzecznicych w Polsce¹¹.

Poniżej przedstawię kwestie natury technicznej które zauważyłam czytając omawianą tu książkę.

Choć dowiadujemy się na str. xiii, że cztery anonimowi recenzenci opiniowali książkę, po lekturze monografii odnoszę wrażenie, że praca **redaktorska oraz korektorska nie zostały wykonane należycie**.

W książce znajdują się zdania o porządku słów charakterystycznych dla języka **polskiego**, np. „I decided to choose”, „Using empirical data from interviews and supporting evidence, in the book I consider...” (str.11), “At this point, however, I will say stop.” (str.26); “With help comes the very convenient and practical concept of representative democracy...” (str.49); “The participants discussed culturally” (str. 167, 170), itp.

Występują **tautologie**: “already having knowledge and knowing the different positions” (str.35); “the concept of representation represents” (str.53); podtytuły rozdziału nr 2 “decisions are made by decision-makers” oraz rozdziału nr 3 “everything is about everything”.

⁸ István Benedek. 2021. “Riders on the storm: the role of populism in the global crisis of democracy and in the functioning of electoral autocracies” *Politics in Central Europe* 17/2: 197 – 225 , str.197

⁹ Alizada et al. 2021. str. 7, 9.

¹⁰ Robert Sata i Ireneusz Paweł Karolewski. 2020. “Caesarean politics in Hungary and Poland.” *East European Politics*, 36(2): 206–25; Piotr Frączak, Krzysztof Izdebski, Grażyna Kopińska, Witold Michałek, Agnieszka Vetulani-Cęgiel. 2022. *Polski Bezład Legislacyjny Rządowy i parlamentarny proces legislacyjny w pierwszych dwóch latach IX kadencji (15 listopada 2019 – 15 listopada 2021)* XIV raport Obywatelskiego Forum Legislacji. Warszawa: Fundacja Batorego

¹¹ Paulina Pospieszna i Agnieszka Vetulani-Cęgiel. 2021. Polish interest groups facing democratic backsliding. *Interest Groups & Advocacy*, 10(2), 158–180. <https://doi.org/10.1057/s41309-021-00119-y>

Zdarzają się też powtórzenia oraz stwierdzenia, które się wzajemnie wykluczają, np.: *„The second reason for including NGOs in the group of „decision-making” elites is not important to me. As my earlier research indicated, and the interviews also confirmed, strong grassroots pressure from NGOs was the most common motive for reaching out to DMPs. The second reason for including NGOs in the groups of “decision-making elites” is no less important. As my earlier research indicated, and the interviews also confirmed, strong grassroots pressure from NGOs was the most common motive for reaching out to DMPs.”* (str.30).

Kolejne powtórzenia: akapit zaczynający się zdaniem *„Deliberative democracy is an example of a concept that, on the one hand recognizes the limits of public policy and, on the other, attempts to push the boundaries of what is politically possible and feasible.”* odnajdujemy zarówno na str.81 jak i na str.82.

Zdanie *“According to the respondents, the attitudes and positions of CA participants were largely influenced by arguments presented by experts and stakeholders”* **powtórzono dwukrotnie** na str. 179.

Powtórzenia: *“acting under **different** system conditions, **different** circumstances, and **different** institutional systems could make completely **different** decisions and behave completely **differently**”* (str.101).

Błędy językowe, np str. 113 *“emotions are turned off, and this translates into insulting each other”* – powinno być *“turned on”*. Na str. 125 nie jest jasne o co chodzi: *“there is reason and theory, which **screams** that there is no democracy where debate is marginalised”*.

II. Ocena pozostałej aktywności naukowej

Przedstawiony do oceny dorobek publikacyjny Habilitantki zawiera 120 opublikowanych tekstów. Problem w tym, że są to zarówno prace naukowe jak i prace o charakterze publicystycznym i/lub eksperckim, część z których powstała przed, zaś część – po doktoracie. Różnorodność przedstawionego dorobku jest rzeczą naturalną biorąc pod uwagę doświadczenia zawodowe oraz wykonywania pracy dla podmiotów zarówno naukowych jak i pozanaukowych. Niewątpliwie dla oceny sylwetki zawodowej Habilitantki niezbędne jest mieć wgląd do całej wachlarz publikacji. Niemniej jednak, do oceny „pozostałej aktywności naukowej” powinna być wyodrębniona lista jedynie prac naukowych.

Zamiast tego publikacje zostały pogrupowane według przynależności do jednego z wątków: demokracja deliberatywna i „mini-publiki”; partycypacja i społeczeństwo obywatelskie; samorząd

terytorialny i polityka lokalna; polityki publiczne oraz równość płci. O ile ta typologia ilustruje zarówno szerokość zainteresowań badawczych Habilitantki, jak i ich wzajemną komplementarność, trudno zgodzić się z argumentem, że stanowią one „naukową całość”. Mogłyby stanowić taką całość, gdyby podział był ściśle wedle kryterium naukowości – bądź nie – publikacji.

Mimo tych zastrzeżeń natury technicznej, stwierdza się ponadprzeciętną aktywność – zarówno naukową jak i ekspercką – Habilitantki, która zaowocowała znaczącego dorobku naukowego.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej

Habilitantka kierowała czterema własnymi projektami naukowymi finansowanymi z dotacji statutowej, ale także pracowała w zespołach badawczych. Publikowała często w czasopismach wydawanych przez macierzystą uczelnię.

Wielowektorowa działalność naukowa Habilitantki dostała doceniona i w 2022 r. otrzymała ona Stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych naukowców na lata 2022-2025. Otrzymywała ona także nagrody rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie.

A. Aktywność Habilitantki w zakresie działalności dydaktycznej

Pozytywnie należy ocenić zaangażowanie Habilitantki w działalność dydaktyczną. Nawet, gdy pracowała na etacie w sektorze pozarządowym, odbywała staż dydaktyczny, pracowała ze studentami studiów podyplomowych oraz prowadziła zajęcia dla studentów studiów licencjackich i magisterskich na trzech uczelni. Później, gdy już zdecydowała się rozwijać się przede wszystkim naukowo, zajmowała stanowiska zarówno organizacyjne jak i badawczo-dydaktyczne najpierw w ówczesnej Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej, a potem w ówczesnej Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu, a następnie we wówczas nazywanym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Od 2018 r. Habilitantka pracuje w tymże Uniwersytecie KEN w Krakowie.

Habilitantka prowadziła zajęcia zarówno dla studentów studiów licencjackich i magisterskich, jak i dla słuchaczy studiów podyplomowych, czy też dla urzędników i przedstawicieli organizacji pozarządowych. Co rzadziej spotykane, wykładała także dla słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz dla młodzieży szkolnej w ramach zajęć dla Uniwersytetu Młodzieżowego. Habilitantka wykładała na zagranicznych uczelniach w ramach Erasmus+ 9 razy, w Czechach, na Słowacji oraz we Włoszech.

Jeśli chodzi o kierunki na jakich studiowali studenci z którymi pracowała Habilitantka, poza kierunkiem administracja, były to także przedmioty dla studentów zarządzania, prawa, historii, stosunków międzynarodowych, politologii czy ekonomii społecznej. Wszystko to świadczy o ponadprzeciętnym zaangażowaniu w działalności dydaktycznej, co należy ocenić pozytywnie.

B. Działalność popularyzatorska, udział w inicjatywach o charakterze eksperckim

Wieloletnia współpraca Habilitantki z podmiotami w sektorze pozarządowym, samorządowym oraz naukowym w sposób naturalny skutkowałą jej udziałem w wielu inicjatywach o charakterze eksperckim, m.in. dla Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego w Warszawie. Przy tym część pracy eksperckiej wykonywana była nieodpłatnie, co świadczy o pro-obywatelskim nastawieniu Habilitantki.

Dr Podgórska-Rykała również wykazała się współpracą w wydawnictwach oraz z Pismem Samorządu Terytorialnego „Wspólnota” dla którego napisała – samodzielnie albo wspólnie z innymi autorami – kilkanaście publicystycznych opracowań. Habilitantka także moderowała panele tematyczne w trakcie ogólnopolskich samorządowych konferencji. Dr Podgórska-Rykała również recenzowała publikację m.in. dla Instytutu Rozwoju Miast i Regionów.

Dorobek Habilitantki wyróżnia działalność organizacyjna którą podejmowała się pracując zarówno dla szkół wyższych oraz dla organizacji pozarządowych. Tym samym dorobek popularyzujących naukę Habilitantki jest ponadprzeciętny. Działała ona nie tylko na rzecz środowiskami senioralnymi oraz polityce młodzieżowej w Europie, ale także angażowała się jako popularyzatorką partycypacji społecznej.

C. Współpraca międzynarodowa

Habilitantka wykazała się także znaczącą aktywnością, jeśli chodzi o współpracę międzynarodową. Dotyczy to dydaktyki, organizacji oraz udziału wydarzeń naukowych w kilku krajach Europejskich, autorstwa i współautorstwa artykułów naukowych, współpracę z czasopismami naukowymi, oraz wyjazdami badawczymi. W 2020 r. przyznano Habilitantce stypendium NAWA na wyjazd badawczy na Wydział Polityk Publicznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie. Także część publikacji Habilitantki są w języku innym niż polski czy angielski.

Jako najważniejsze osiągnięcie, jeśli chodzi o współpracę międzynarodową należy uznać przyznania prestiżowego stypendium badawczego *Jean Monnet Fellowship* które skutkowało wyjazdem Habilitantki do *European University Institute* we Florencji w okresie 09.2022 – 08.2023 r. W trakcie tego pobytu przygotowała ona do publikacji dwie monografie, jedna z których stanowi główne osiągnięcie naukowe dr J. Podgórskiej-Rykały do postępowania habilitacyjnego, oraz kilka artykułami.

Konkluzja

Zarówno droga życiowa i naukowa Habilitantki, jak i jej przedstawione do habilitacji prace świadczą o tym, że dr J. Podgórska-Rykała jest **prakademiczką**¹². Równoległe z aktywnością naukową Habilitantka systematycznie angażowała się w pracę organizacyjną oraz łączącą świat nauki ze światem organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych – zarówno lokalnych, krajowych jak i międzynarodowych. Na podstawie przedstawionych do ocen Komisji Habilitacyjnych prac można stwierdzić, że praca dr J. Podgórskiej-Rykały w Trzecim sektorze pozwoliła Habilitantce zdobyć wgląd w perspektywę organizacji obywatelskich, zwłaszcza tych kluczowych dla funkcjonowania demokracji jak np. organizacji strażniczych, oraz zrozumieć podejście tych podmiotów do partycypacji społecznej. Zainteresowanie funkcjonowania samorządu lokalnego zarówno w ramach pracy naukowej jak i z perspektywy pracowniczki sektora pozarządowego miało **efekt synergiczny** na współpracę ponadsektorową tych istotnych dla funkcjonowania demokracji partycypacyjnej podmioty. Również pozytywnie oceniam odniesienia się do ważnego w życiu prywatnym wydarzenia jakie było urodzenia dziecka w 2013 r. Wydarzenie to niejako katalizowało decyzję Habilitantki o skupieniu się na pracy naukowej, korzystając jednak z wiedzy i doświadczenia zdobytej w trakcie pracy w sektorze pozarządowym.

Analiza przedstawionych dokumentów i opracowań świadczy o dynamicznym oraz intensywnym rozwoju naukowym dr Joanny Podgórskiej-Rykały. Uwzględniając zarówno publikacje oraz dorobek organizatorski, dydaktyczny, popularyzatorski – w tym współpracę ponadsektorową oraz międzynarodową – stwierdzam, że aktywność naukowa Habilitantki zasługuje na pozytywną ocenę. Tym samym potwierdzam, że Habilitantka „wykazuje istotną aktywność naukową”. Niewątpliwie dr Podgórska-Rykała jest naukowczynią twórczą, wykazuje się zainteresowaniami teoretycznymi i

¹² Prakademy to osoby, które są jednocześnie naukowcami jak i praktykami; działają oni zarówno w świecie akademickim (jako wykładowcy i/lub badacze) jak i w świecie praktyki (P. Posner. 2009. *The Pracademic: An Agenda for Re-Engaging Practitioners and Academics. Public Budgeting and Finance*, Spring, str. 12-26).

metodologicznymi w kilku obszarach. Jest ona także dydaktyczką oraz badaczką dobrze przygotowaną do prowadzenia dalszych prac naukowych jako samodzielnej naukowczynie.

Po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym oraz pozostałymi osiągnięciami dr Joanny Podgórskiej-Rykały, stwierdzam, że spełniają ustawowe kryteria wymagane od osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Osiągnięcie habilitacyjne dr Podgórskiej-Rykały stanowi „znaczny wkład” Autorki „w rozwój dyscypliny naukowej”, w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Ocena „osiągnięcia habilitacyjnego” dr Podgórskiej-Rykały jest pozytywna. Wkład dr Podgórskiej-Rykały w rozwój nauk politycznych jest istotny. Dorobek badawczy – a zwłaszcza książka oraz artykuły - dr Podgórskiej-Rykały mają charakter oryginalny, z uwagi na zaproponowane w nich podejścia teoretyczne oraz nowatorskie łączenie różnych perspektyw i kategorii analitycznych dla wyjaśniania funkcjonowania „mini-publiki” jako narzędzia demokracji deliberatywnej w Polsce.

Zatem wnoszę by Komisja Habilitacyjna rekomendowała właściwej Radzie podjęcie uchwały o nadaniu dr Joanny Podgórskiej-Rykały stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Galia Chiniak